

Mobilkommunikáció és a közösségi hálózatok etikája

A Magyar Telekom és a Magyar Tudományos Akadémia
nemzetközi társadalomtudományi konferenciája

Budapest, 2008. szept. 25–27.

Az előadások magyar nyelvű összefoglalói

Arnall, Elaine – Eagle, Susannah

A mobiltelefon mint önéletrajz: fiatal nők, bűnelkövetés és énkép

Elaine Arnall és Susannah Eagle, a Londoni South Bank Egyetem Stratégiai-gyakorlati Kutatócsoportjának vezető kutatói előadásukban azt vizsgálják, milyen képet alakítanak ki magukról a 15 és 20 év közötti fiatal nők a mobiltechnológia használata során. Hogyan viszonyul ez a kommunikáció más formáihoz, és miként keresztezi a telefonhasználat a különböző valóságokat – például a család, a barátok, a tanulás, a munka világát. Külön figyelmet szentelnek annak, hogyan használják ezek a nők telefonjaikat a „nyilvános” és a „magán” emlékezet és valóság megalkotására.

A kutatás során két mintacsoporton, egyetemistáknál, illetve fiataloknál bűnözőknél vizsgálták a személyiség megkonstruálását, többek között olyan kérdések révén, mint hogy mennyire örökítik meg önmagukat, illetve másokat a fiatal nők, illetve hogy a bűnözői magatartás összefüggésbe hozható-e ezzel? Készítenek-e például felvételeket a bűncselekményekről, és hogyan jelennek meg ezek az önmegértésükben, illetve énképükben? Az előadók eredményeiket a kurrens kutatás kontextusában mutatják be, amely a nemi tudatosság felőli megközelítést is érvényesíti.

Bedő Viktor

A közlekedő közösség feltérképezése

Bedő Viktor a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskola hallgatója és a berlini Helmholtz-Zentrum für Kulturtechnik vendégkutatója. Előadásában a digitális városi térképek mobilkorban betöltött szerepét vizsgálja. Míg a hagyományos utcaterképen megállóknak vagy utcasarkoknak mérjük a távolságot, addig az ismerősi hálózatok esetében általában a két személyt összekötő köztes kapcsolatok számában. A városi tér egyaránt magában foglalja a földrajzi és a társadalmi teret, így esetében a távolságmérés mindkét felsorolt módja érvényesül. A társadalmi hálók megjelenítései és az utcaterképek látszólag mégis párhuzamos életet élnek. A közösségi oldalakon elszaporodnak a térképek és mobil felhasználói felületek, a digitális térképek részéről pedig megjelennek a közösségi funkciók. Ez egyrészt erősíti a társadalmi és a földrajzi tér összefonódását a városi térben, másrészt kijelöli az így kialakuló városi tér adekvát feltérképezésének feladatát. A kérdés vizsgálatához az előadó a városi technológiákkal kísérletező *lokativ média* irányzat kezdeményezéseit hívja segítségül.

Benedek András

Mobiltanulás: új távlatok és ingatag csúcsok

Benedek András a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézetének igazgatója, a Műszaki Pedagógia Tanszék vezetője. Előadásában a szociális hálózatok szempontjait érvényesítő több éves kutatása során megfogalmazott tételek összegzésére vállalkozik. Az m-learning, mint az új tanulási tér kialakulásának minden eddigieknél demokratikusabb eszköze, a társadalmi hozzáférés szempontjából – az eddig ismert technológiákkal összehasonlítva lényegesen nagyobb penetráció miatt – új tér és idő dimenziót volt képes az oktatás konzervatív világába bevinni. Az új pedagógiai paradigma egyik, a gyakorlatban is vizsgálható modellje az m-learning szituáció, amelyre a hagyományos osztálytermi tanulástól való tudatos elfordulás és a mobilitás technikai és szociális elemeinek az intenzitása a jellemző.

Az időben integrálható tanulási eredmények (outputok) rendszere, amennyiben csak a hierarchikus társadalmi-intézményi dimenziókban való vertikális teljesítményekre figyelünk, korunkban, s különösen a jövőben rendkívül gyorsan relativizálódhat. A szociális hálózatokban megjelenő integratív tudás folyamatos megújulási képessége ugyanakkor stabil és elvileg folyamatosan növekvő, ezzel szemben az egyén és kisebb csoportok esetében a szociális izoláció következtében a kimagasló egyéni teljesítmények is, valószínűsíthetően, hosszabb távon instabil tudásteljesítményeknek tekinthetők csupán.

Boros János

Mobilkommunikációs etika. Etika, ígéret és téridő

Boros János, a Pécsi Tudományegyetem tanára a mobil kommunikáció révén történő cselekvés struktúráját és lehetséges következményeit vizsgálja. Az előadás első részében rövid utalás történik Kant etikájára, majd az új kommunikációs korszak megváltozott tér- és időszemléletéről lesz szó. Az „ígéretnek” mint az etika alapmozzanatának vizsgálata után a kanti etika, az újfajta idő- és térszemlélet és az ígéret fogalmának összekapcsolásával a mobilkommunikáció etikájának struktúrájára történik javaslat. Nyíri Kristóf elmélete szerint a mobilkommunikáció esetében az idő-koordináció helyett kommunikáció-koordinált cselekvések adódnak, ami azt is jelenti, hogy e cselekvéseknek közvetlenül nem idő-, hanem kommunikáció-struktúrája lesz. Ez utóbbi viszont maga is cselekvés, így a mobilkommunikatív cselekvés koordináta-rendszerének egyik független változója a klasszikus cselekvésmodellől eltérően nem közvetlenül az idő, hanem egy másik cselekvés lesz. Ha az ésszerű cselekvés vizsgálata az etika, akkor itt kettős etikáról beszélhetünk, a kommunikáció mint elsődleges cselekvés és a mobilkommunikáció által előidézett (másodlagos) cselekvés etikájáról. Az itt javasolt kettős kötésű etika két rétegű időt feltételez, vagyis ezen etika időstruktúrája kettős, egyrészt közvetlen és mobilkommunikatív, másrészt közvetett, közvetített.

Choi, Jaz Hee-jeong

Önmagunk keresése Szöulban: „átmeneti fiatalok” és városi közösségi hálózatok Dél-Koreában

Jaz Hee-jeong Choi, a brisbane-i Queensland Műszaki Egyetem Kreatív Iparági Karának doktorandusz hallgatója előadásában azokat a dél-koreai fiatalokat mutatja be, akik az egyetemi felvételi vizsga révén kiszabadulnak a közösség hagyományos szorításából, s egy speciális köztes állapotba kerülnek. Ezek az ún. „átmeneti fiatalok” már nem gyerekek, de még nem felnőttek, s ugyanilyen módon a „digitális bennszülöttek”, illetve a „digitális bevándorlók” határán helyezkednek el. Az előadó ezeknek az „átmeneti fiataloknak” a mobiljáték-kultúráját teszi vizsgálat tárgyává, s a velük készített mélyinterjúkra építve azt elemzi, miként használják az identitáskeresés eszközeként városi közösségi hálózataikat. Bemutatja, miként befolyásolja a technológiai, a társadalmi-kulturális és a környezeti (városi) közeg a mobilitás és a mindenütt-jelenlét-átalakulását Szöulban, a világ egyik legsűrűbben lakott és leginkább behálózott metropoliszában. A kutatás példa nélkül álló betekintést nyújt az „átmeneti fiatalok” életébe, egyszersmind rávilágítva Szöulnak mint új városi közösségi hálózatnak a szerepére.

Coy, Wolfgang

Önkéntes rabszolgaság – kommunikálni akármikor és akárhol

Wolfgang Coy, a berlini Humboldt Egyetem Informatikai Intézetének tanára szerint a modern társadalmakat úgy is jellemezhetjük, mint a megfigyelés és ellenőrzés terjedését és egyre kifinomultabbá válását az órától a tömegkommunikáción keresztül az internetig és a mobilokig. A társadalom mint ellenőrző struktúra és a „magára hagyatás jogát” követelő egyén közötti feszültség csak növekszik, a diktatórikus kormányok alóli eseti felszabadulások ellenére. A kormányzatok manapság csak egyik szereplői a magánszféra elavulttá tételéért folyó harcnak. A nagy nemzetközi testületek, mint a pénzügyi intézetek, a biztosító társaságok, a Google vagy a Microsoft ugyanannyira aktívak ezen a területen, mint a kis csomagküldő cégek, a levelező listák és a webfórumok. Az *adathalászat*, avagy *ügyfélkapcsolati menedzsment* az egyik legfőbb iparág lett, amit kiegészítenek a magánjellegű adatok ellopásának, illetve a velük való visszaélésnek maffiaszerű struktúrái. Furcsa módon a magánszféra elvesztése kiegészül annak lefegyverző semmibe vételével is, ahogyan a magánjellegű adatokat terjesztőknek adjuk át, vagy szétszórjuk olyan közösségépítő hálózatokon, mint a facebook vagy a myspace. Ezzel párhuzamos, hogy a privát természetű telefonbeszélgetések nyíltan folynak a nyilvános terekben. Akármikor és akárhol elérhetőnek lenni csak egy újabb aspektusa a nyitott mobil társadalomnak, ahol a mobiltelefonok és UMTS-kártyák akár 50 méteres sugarú körökben helyezkedhetnek és helyezkednek is el a városokban. A „magára hagyatás joga”, amely politikai dimenzióval is bír, valamiféle önkéntes együttműködéssé alakult át annak érdekében, hogy mindenhol és bármikor beazonosíthatóak és megfigyelhetőek legyünk.

Csepli György

Álarcosbál a blogtérben

Csepli György, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Miskolci Egyetem tanára saját, 2006-ban indított blogja kapcsán elemzi az internet névtelen közléseinek sajátos megnyilvánulásait, melyeket a láthatatlanság, azonosíthatatlanság de-individuációs hatásaival hoz összefüggésbe. A naponta írt blogbejegyzésekhez a névtelenség burkában hozzászólók én-jét nem korlátozzák a mindennapi kommunikáció során szokásos feltételek, melyek kockázatosá teszik az agresszivitást. A blogtér névtelen szereplői önkifejezésében ezzel szemben a harag, a düh, a karaktergyilkosság dominál, mely invariáns, s kevésbé fogékony a blogban felvetett napi téma racionális diszkussziójára. A szélsőségesség vállalkozói annál aktívabbak, minél inkább politikai jellegű a blog témája, s visszahúzódnak, ha általánosabb érvényű kulturális vagy egyéb intellektuális probléma vetődik fel.

David, Gabriela

A felfedett intimitás rejtélyeinek megoldása

Gaby David, a párizsi Társadalomtudományi Egyetem kortárs vizuális történettel foglalkozó doktorandusz hallgatója a 2007-es párizsi „zsebfilm”-fesztivál fődíjas alkotásának elemzésén keresztül vizsgálja az intimszféra megjelenítési formáit. A vizuális magánszféra megosztása a világhálón előbb a webkamerák, majd a blogok révén jelent meg. Ma már – a web 2.0 korában és a web 3.0 küszöbén – az olyan kollektív vizuális platformok, mint a You.Tube és a Flickr, lehetővé teszik számunka, hogy megosszuk és kommentáljuk, még hozzá egyre vizuálisabb formában, a magánéletünket. A *Porte de Choisy* című kisfilmben egy fiatal pár látható, minden valószínűség szerint egy szexuális érintkezés utáni jelenetben. Mivel a kamerás telefon nagyon elterjedt és ismerős eszköz, az esztétikai tapasztalat új minőségeihez vezet. Az emberek spontán módon, a legkisebb félelem nélkül filmezik le az intimszférájukat. Az elemzés egy további megállapítása, hogy ezek a gyengébb minőségű felvételek („zsebfilmek”) befolyásolják azt is, ahogyan az intimitás képeit látjuk és érzékeljük. Úgy tűnik, már nem pusztán a magánszféra, hanem az intimszféra újraértelmezéséről van szó.

Ess, Charles

Állandóan bekapcsolva? A mobilkommunikációs technológiák etikai és politikai dimenziói

Charles Ess, a Drury Egyetem kutatóprofesszora szerint az új mobiltechnológiák számtalan lehetőséget nyitnak meg az egyéni és kollektív jó növelésére – ám a rosszra éppúgy. Az ezen technológiák által előhívott etikai és politikai aggodalmak nagy része arra irányul, hogy miként alakítják át ezek az eszközök a hagyományos (nyugati) nyilvános-magán megkülönböztetést, illetve a magáról az *énről* alkotott modern nyugati fogalmainkat. Különös tekintettel arra, hogy a magánszférában – részben az *írásbeliség* és a *nyomatás* kommunikációs technológiái révén – megkonstruált, etikai szempontból *autonóm én* a modern nyugati demokráciák alapvető előfeltevése és hivatkozási alapja. A mobiltechnológiák révén megvalósuló „állandóan bekapcsol” állapot azonban egy *relációs én* felé tolhat el bennünket, amelyet azok a kapcsolatok határoznak meg, amelyek az embert a többiekhez kötik. Egy ilyen fejlemény ígéretes lenne a *globális* etika szempontjából, amennyiben a modern nyugati fo-

galmakat közelebbi kapcsolatba hozzák a hagyományosabb, illetve nem-nyugati gondolkodással. Ugyanakkor ez a változás veszélyeztetheti is a modern nyugati demokratikus előzékenység alapfeltevéseit. Az előadó kitér arra is, hogy a különböző etikai rendszerek (utilitarizmus, deontológia, illetve az erényetikák feminista, buddhista vagy konfucianus változatai) milyen mértékben képesek (vagy nem képesek) megoldani az új technológiák által felvetett további etikai kérdéseket.

Falus András

Rendszerbiológia és genomika – holisztikus szemlélet racionális megközelítésben

Falus András az MTA rendes tagja, a Semmelweis Egyetem Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézetének igazgatója. Előadásának témája a biológiai kutatás egyik új területe, a rendszerbiológia, amely a biológiai rendszerekben megfigyelhető komplex interakciók szisztematikus tanulmányozására törekszik. Ez az újfajta, a redukció helyett az integrációt alkalmazó megközelítés az információtechnológiát használja fel a genetikai, útvonal- és funkcionális elemzések elvégzésére, és az élő hálózatok egészének működését próbálja magyarázni. A genomika célja az élő szervezet teljes genomjának tanulmányozása, amely magában foglalja az organizmusok teljes DNS-sorozatainak meghatározása érdekében, illetve a finomszkálás genetikai térképek összeállítására tett erőfeszítéseket, míg a rendszerbiológia hálózatok, komplex interakciók és útvonalak után kutat az élő szervezetekben. A rendszerbiológia és a genomika a fehérjék tanulmányozására irányuló proteomikával kiegészülve egészség és betegség komplex biológiai folyamatainak olyan holisztikus szemléletének megalapozását ígéri, amely egészen új ötleteket adhat a gyógyszerek és vakcinák tervezésében is.

Farinosi, Manuela

Új technológiák és új kihívások a magánszféra számára

Manuela Farinosi, az Udinei Egyetem multimediális kommunikációval foglalkozó doktorandusz hallgatója előadásában az új információs és kommunikációs technológiáknak a magánszférára tett hatásával foglalkozik. Vizsgálat tárgyává teszi a kifejezés jelentését és jelentőségét a hálózati társadalom tartós és intenzív fejlődésének fényében. Az utóbbi években a modern kommunikációs hálózatok globális szintre emelkedése, az ezen hálózatokat igénybe vevő emberi tevékenységek elburjánzása, a társas kapcsolatok széles skáláját lehetővé tevő új digitális média fejlesztése, a személyes megjelenés internetes eszközeinek (amilyenek a YouTube, a MySpace, a Wordpress stb.) növekvő használata, valamint az a trend, amely a hétköznapi tárgyak komputerizálására és hálózatosítására irányul, felszámolták a magánélet és a nyilvánosság közötti határt. Az új technológiák nagy számban teszik lehetővé a felhasználói információk áramlásának és az online viselkedésnek a nyomon követését, illetve egyre többféle adat gyűjtését. A hétköznapi emberek élete egyre inkább transzparenssé válik. Mindezek eredményeként, különösen a nyugati társadalmakban, a magánszféra új megfogalmazásai egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek arra a jogra, hogy ellenőrzést gyakorolhassunk személyes információink felett.

Fortunati, Leopoldina

Megjegyzések a közvetített pletykáról

Leopoldina Fortunati a kommunikációs szociológia professzora az Udinei Egyetemen. Előadásában a pletyka fogalmát és társas gyakorlatát vizsgálja az új média szemszögéből. A pletyka kommunikatív cselekvés, amely a főemlősök között szokásos „társas kurkászásnak” felel meg. Az emberek között azonban ez a gyakorlat bonyolultabbá válik, mivel itt a társas kommunikáció hátterében, azaz annak informális szintjén valósul meg. Valójában éppen a pletyka tárgyául szolgáló személy távollétében, pusztán a beszélgetőpartnereink jelenlétében gyakoroljuk. Az érintett személy hiánya alapvető feltétel, hiszen ez a viselkedéséről vallott nézeteink sokkal szabadabb kifejezését teszi lehetővé.

Hagyományosan ez a gyakorlat a mindennapi életben a társas összehasonlítást és ellenőrzést, a társadalmi szabályok és erkölcsi normák megerősítését, a valóság kifejtését és strukturálását szolgálta. A modernizáció során a városi tömegek névtelensége és az emberek egymás mellett létezésének új térbeli elrendeződése már részben átalakította a pletyka gyakorlatát, ami a hagyományos, majd az új média megjelenésével tovább fokozódott. Elsőként a nyomtatott sajtó figyelte fel erre az igényre, azután következett a többi információs és kommunikációs technológia: a telefon, a mobil, a televízió és az Internet. De milyen új tulajdonságokat mutat ez a *közvetített* pletyka a korábbiakhoz képest? Megváltozik-e a társadalmi jelentése és funkciója, ha az új médiában jelenítjük meg?

Golden Dániel

Utópia szólít

Golden Dániel, a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Kutatóintézetének kutatója előadásában a mobilkutatások azon fontos megállapításából indul ki, hogy a mobil kommunikációs eszközök alkalmasak arra, hogy használóikat átemeljék az őket körülvevő fizikai valóságból egy másodlagos virtuálisba. A szociálpszichológia felől nézve ez az „utazás” gyakran szolgálhat valamiféle menekülésként az ellenségesnek látszó környezetből a személyes kapcsolataink jól ismert, barátságos közegébe, ahol biztonságban és otthon érezzük magunkat.

A nem kielégítő valós világból egy ideális helyre utazni – ez akár az *utópia* irodalmi-filozófiai műfajának leegyszerűsített, de meglehetősen pontos meghatározása is lehetne. A mobil mint társas eszköz ideális arra, hogy az ember létrehozza a maga utópikus társadalmát: azon személyek hálózatát, akikkel rokonságot érez, szemben a világban őt körülvevő idegenek millióival. Amit a kommunikációs eszközeink címlistáiban magunkkal hordozunk, nem más, mint azon személyek csoportjai, akik jó szándékkal viseltetnek különféle projektjeink, azaz személyes ideáljaink iránt.

Gyórfi Anna – Smythe, Ian

Tanulási zavarral küzdők hatékonyabb oktatása kollaboratív közösségi e-learning elemek segítségével

Gyórfi Anna klinikai szakpszichológus, a Pécsi Tudományegyetem doktorandusza, a Magyar Telekomnál oktatási innovációval foglalkozik. Dr. Ian Smythe diszlexia kutató és nemzetközi oktatási tanácsadó. Előadásukban arra keresik a választ, milyen új lehetőségeket és kihívásokat hozhatnak az új távoktatási technológiák a sajátos nevelési igényű tanulók képzésében. Elsősorban a diszlexiával, illetve hiperaktív figyelemzavarral küzdő tanulók igényeit vizsgálták, számukra készítenek nyelvtanító mobil telefonos játékokat egy EU-támogatást élvező nemzetközi projekt keretében.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az online aktivitásra építő, egyéni igényekre szabható e-learning alapjában véve vonzóbbá és hatékonyabbá teszi a tanulást a tanulási zavarral küzdők számára, az új megoldásoknak azonban vannak csapdái is e célcsoport számára. A szinkron kommunikációra nagyban építő modern távoktatási rendszerek könnyen hátrányos helyzetbe hozhatják azokat, akik társaiknál lassabban írnak és olvasnak, vagy szégyenkeznek helyesírásuk miatt. Ha azonban ezeket a csapdákat figyelmes tervezéssel és asszisztív technológiai megoldásokkal kikerüljük, azt tapasztaljuk, hogy az online közösségek és a kollaboratív tevékenységekre épülő tanulás hatékonyabbá és lelkesebbé teszi a sajátos nevelési igényű tanulókat.

Harper, Richard

A kommunikációs paradoxon

Richard Harper, a Microsoft Research cambridge-i vezető kutatója előadásában az MIT Pressnél megjelenés előtt álló könyvének néhány megállapítását ismerteti. Tapasztalati és fogalmi képet kíván adni aktuális kommunikációs mintázatainkról és szokásainkról, történeti megjegyzésekkel kiegészítve. De nem pusztán tényekről és grafikonokról lesz szó, hanem arról is, miként konstruáljuk és értjük a tapasztalati világot a különféle narratívákon, metaforákon, szótárakon keresztül. Manuel Castells „hálózati társadalma” például csak egyike a számos szóképek, amelyekkel leírjuk mai világunkat, s amelyek sokak számára azt sugallják, hogy intenzívebb életet élünk, mint a megelőző generációk. Az arra adott válasz, hogy ez valóban így van-e, elvezet majd a kommunikációs paradoxon kimondásához, amelynek értelmében olyan sokat kommunikálunk, hogy nem marad elég időnk azokra a dolgokra, amelyek indokolnák ezt a kommunikációt.

Hedelius, Stefan

Digitális bennszülöttek – a konvergált információs és kommunikációs piac meghatározói

Stefan Hedelius, a közép-európai Ericsson multimédiáért és rendszerintegrációért felelős alelnöke szerint a telekommunikáció, a média és az internet együttesen egy új gazdasági rendszert hoznak létre, a multimédiás piacot. Egymás erősségeit kihasználva a szórakozás, a kapcsolatépítés, a kommunikáció és a fogyasztás egyre kényelmesebb és hatékonyabb lehetőségeit kínálják a fogyasztók számára. E három iparág hatalmas ütemben tart az összeolvadás felé, számos tekintetben már ma képesek ugyanazon szolgáltatásokat nyújtani: az internet

továbbítani tudja a hangot, a telekommunikáció közvetíti és megjeleníti a médiatartalmakat, a médiaeszközökön keresztül pedig elérhető az internet.

Az internet használata átalakult: míg korábban elsősorban információ- és tartalomorientált volt, ma egyre inkább a kommunikáció és az emberek felé fordul. A mai fogyasztók sokkal nyitottabbak arra, hogy a mobiljukkal internetezzenek, az a tény pedig, hogy a közösségek a fiatalok interakciójának, találkozásának és szocializációjának fő terepei, az online „digitális megjelenést” különösen fontossá teszi. Ennek a multimédia piacnak azok a digitális bennszülöttek a meghatározó tényezői, akik beleszülettek a digitális technológiába: hozzászoktak ahhoz a közvetlenséghez, amit a hipertext, a zeneletöltés, az éjjel-nappal használható telefon a zsebben, a laptopon lévő könyvtár, a mindig és mindenhol érvényesülő behálózottság jelent.

Hjorth, Larissa

A képi közösségek keretei: nemi tudatosságú infokommunikáció és hálózatépítő rendszerek az ázsiai Csendes-óceáni térségben

Larissa Hjorth, a melbourne-i RMIT Egyetem digitális művészeti programjának oktatója úgy látja, hogy a web 2.0 korszellemét a hálózatépítő rendszerek és a felhasználók által előállított tartalmak dominanciája jelképezi. A MySpace, a Facebook, a Cyworld csak néhány példa az olyan hálózatépítő rendszerekre, amelyek egyre növekvő mértékben válnak a városi mindennapok részévé. Az internet történetének feltérképezése az ázsiai Csendes-óceáni térségben az infokommunikációs technológiák megjelenéséhez és alkalmazásához kötődik, mint ami az otthoni technológiák és a nemi szerepekhez kötődő munka és intimitás kiterjesztését eredményezte. A térkép elkészítése tehát ezen fogalmak újragondolását teszi szükségessé az intimitás nyilvánosságának korában. Egy olyan régióban, ahol az infokommunikációs technológiák demokratikus erőt hordoznak, ugyanakkor a munka teljesen bizonytalan, a társadalmi, illetve kreatív munkát pedig kizsákmányolják, az embernek egyetlen kérdése marad: mire jogosít fel a felhasználók által előállított tartalmaknak ez a növekedése? Vagy csak a társadalmi, érzelmi és kreatív munka egy újabb kizsákmányolásáról van szó, amely állandósítja a nemek közti megosztottságot?

Hwang, Soo-yeon

Használhatom-e a mobiltelefonomat nyilvános helyen? A múzeumok mobilhasználati stratégiájának elemzése

Soo-yeon Hwang kommunikáció- és információelmélet szakos doktorandusz, a Rutgers Egyetem Mobilkommunikációs Kutatások Központjának kutatója. Előadásában azt vizsgálja, hogyan viszonyultak a múzeumok a mobilhasználathoz a múltban és a jelenben. A múltban a szabály úgy szólt: nyilvános helyeken ne használjuk telefonjainkat, hogy ne zavarjunk vele másokat. Amióta azonban a mobiltelefon a mindenütt-jelenlét és a konvergencia jegyeit vette magára, számos nyilvános hely, mint például a múzeumok, felismerték azt a lehetőséget, hogy a mobiltelefon interaktív tanulási segédeszközzé válhat.

Az új mobil tanulási szolgáltatások tervezői azt szeretnék, ha a múzeumlátogatók a telefonjuk révén mélyednének el a kiállításokban, különleges tartalmakat töltenének le, és megosztanák élményeiket a többiekkel. A siker tehát azon múlik, lehet-e növelni a telefonok új-szerű használatát a múzeumokban. Az előadó részletesen bemutatja, hogy a különböző kör-

nyezetben található különböző jellegű múzeumokban mit szabadott korábban művelni a telefonnal, illetve mit nem, és mi a helyzet ma.

Ibrus, Indrek

A tartalomszolgáltatók és az eszközfelismerő web. A mobilweb harca az emancipációért

Indrek Ibrus, a London School of Economics Média és Kommunikáció Tanszékének doktorandusza a 2006-ban és 2007-ben számos európai és észak-amerikai országban folytatott kutatásainak első eredményeiről számol be. A kutatás középpontjában azok a dialogikus eljárások álltak, amelyek a mobilweb médiaplatformjaira vonatkozó számos szabály és szabvány létrehozása mögött húzódnak meg. Ebben elsősorban azokra az interjúkra támaszkodik, amelyeket a piaci szereplők képviselőivel készített a készülékek forgalmazóitól (Nokia) a technológiai szolgáltatókon (T-Mobile) át a tartalmiakig (BBC, Buongiorno, Deutsche Welle, Microsoft, ProSiebenSat1, Axel Springer). Az előadás bemutatja, hogyan alakultak ki az új platform szabályai a web „régis, asztali” formájához viszonyítva, különös tekintettel arra a dilemmára, hogy a mobilweb számára új, független megjelenítési konvenciókat fejlesszenek-e, avagy olyan platformközi megoldást válasszanak, amelynek révén a mobilweb csak a „régis” web valamiféle meghosszabbításává válna.

Az előadó a témát a diskurzuselemzés módszerét követve olyan hagyományosan egymástól távol eső megközelítések elméleti háttere előtt tárgyalja, mint a (kittleri) médiaarcheológia, a (lotmani) kultúraszemiotika, a (luhmanni) rendszerelmélet és a (schumpeteri) innovációelmélet.

Katz, James E.

Társadalomszerkezet, új kommunikációs technológia és civil újságírás

James E. Katz a Rutgers Egyetem Kommunikáció Tanszékének, illetve az azon belül működő Mobilkommunikációs Kutatások Központjának a vezetője. Előadásában egy nagyobb tanulmány legfontosabb következtetéseit foglalja össze, amelyben azt vizsgálta, hogyan befolyásolják a blogok és a civil újságírás a híradásokon túl a vezető médiapiacok és a kormányzó elit stabilitását és legitimitását. A tanulmány – amely elsősorban Ázsiára koncentrált, jóllehet más régiókra is kitekint – a *bloggerekkel* készített e-mail interjúkra, illetve a releváns webhelyek és hírszolgálatok adataira épít. Ezek azt mutatják, hogy a *bloggerek* fontos forrásává váltak a hagyományos média fősodrán kívül, illetve mellett.

A civil újságírás és önkéntes híradási együttműködés egyre jelentősebb szerepet tölt be a nyugati és a nem nyugati országokban egyaránt (a *bloggolás* vezető országai között találjuk például Indonéziát és Malajziát). Világméretű trend, hogy az információs és kommunikációs technológiák megbontják a hírek előállítói, illetve fogyasztói és az újságírói szakma közti hagyományos egyensúlyt, nem utolsósorban gazdasági veszélyt is hordozva az utóbbi számára. Az internetes blogok és a mobiltelefonok (más technológiákkal együtt) új információkat és nézőpontokat tettek elérhetővé a helyi eseményeket illetően, s fontos és gyakran ellentétes értelmezéseket adtak ezen események jelentőségéről és jelentéséről.

Kondor Zsuzsanna

Kommunikáció és a gyakorlat metafizikája. Sellarsi etika új megvilágításban

Kondor Zsuzsanna, a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa előadásában abból a bizonyos filozófiai iskoláktól származó, ma már tudományosan is igazolható felismerésből indul ki, hogy az ember mélyen a környezetbe ágyazott, attól elválaszthatatlan lény, s mi több, legelvontabb fogalmai is a mindennapi tapasztalat világában gyökereznek. Azon morálfilozófiának, amely igyekszik eme emberképnek megfelelni, a mindennapi gyakorlat kell, hogy vonatkoztatási keretétől szolgáljon, ahhoz kell kötődnie, abból kell kibontakoznia. S ez az igény a mobil multimédia korában különösen sürgető, hiszen kommunikációs környezetünk átalakulása a mindennapi gyakorlatot tetemes mértékben formálja, alakítja.

Az előadó a környezetével szoros szimbiózisban élő ember képének megfelelő etika alapjait igyekszik körvonalazni. Ebben főképp Wilfrid Sellars „morális tett”, ill. „emberkép” fogalmára, valamint Hajnal István paleográfus-történész bizonyos distinkcióira támaszkodik. Sellars kísérlete ama nagymúltú anomália feloldására, miszerint a normák, amelyek nem valós létezők, hatni képesek a hús-vér emberre, voltaképp a kartéziánus dualizmusra adott válasz. A „teoretikus entitás” fogalmának bevezetése, valamint a „kell” és a „szabad” logikai elemzése a közösség fogalmának fényében képezik azt a hálót, amelyben a „struktúra/szokás”, illetve „ész/ösztön” hajnali distinkciója egyfelől metafizikai megalapozást nyer, másfelől pedig praktikus útmutatással szolgál.

Lai, Chih-Hui – Katz, James E.

A mobil közösségi hálózatok használatának és etikájának kérdései

Chih-Hui Lai a Rutgers Egyetem Kommunikáció Tanszékének doktorandusza, James E. Katz pedig ugyanitt a tanszék, illetve az azon belül működő Mobilkommunikációs Kutatószok Központjának a vezetője. Előadásukban két 2007 végi kutatási eredményből indulnak ki, amelyek szerint a mobil közösségi hálózatépítő szolgáltatásokat kb. 50 millió felhasználó vette igénybe, a világ mobilhasználóinak 2,3%-a, s ez az arány az amerikai felhasználók körében is csak 3,5%. Ez rácsúfol a sajtó és a gyártók korábbi optimista becsléseire. Egy korábbi írásában a nem-használat okainak keresése kapcsán Lai arra a megállapításra jutott, hogy a felhasználók nem érzik úgy, hogy állandóan összeköttetésben kellene lenniük.

Az előadók úgy vélik, hogy a szakértők és felhasználók véleményének magas szintű szintézise hasznos lehet a rendszertervezés és az etikai megfontolások tekintetében egyaránt. Bemutatják egy általuk végzett online felmérés adatait, amelyben akadémiai kutatók, gyakorlati szakemberek és felhasználók vettek részt, valamint azoknak a témáknak a listáját, amelyeket ezek a csoportok fontosnak tartottak a mobil közösségépítő hálózatok használata és etikája terén.

Langenberger, Monika

A választott elérhetetlenség meghatározó tényezői az SMS-kommunikációban

Monika Langenberger, az ilmenauai Műszaki Egyetem Média- és Kommunikációtudományi Intézetének frissen végzett hallgatója előadásában az SMS kommunikáció során jelent-

kező elérhetetlenséggel foglalkozik. Az elméleti háttérrel a cselekvéseket intenciókra visszavezető cselekvéseméletek szolgáltatják. A kutatás során – amely egy 2007-es, az elérhetetlenségnek a küldőre tett hatását vizsgáló kísérletre is épít –, arra kereste a választ, mikor és a címzett milyen intenciói esetében marad el az azonnali észlelhető reakció a beérkezett üzenetre. A szempontok között szerepelt a küldő neme és az üzenet tartalma, s az is kiderült, hogy a személyiségvonások és a pszichológiai nem szintén hatással vannak a döntésre.

Lee, Sun Kyong

Mobiltelefon-használat egy természettudományi múzeumban

Sun Kyong Lee, a Rutgers Egyetem kommunikáció szakos doktorandusza és a Mobilkommunikációs Kutatások Központjának kutatója arról a vizsgálatról számol be, amelyben megpróbálták felmérni, miként vélekednek az emberek a mobilhasználatról általában, illetve egy speciális, múzeumi kontextusban. Az eredmények azt mutatják, hogy a fiatalabbak kevésbé hagyták magukat zavartatni a mobiltelefon-használat társadalmi normáitól, így gyakrabban használták készülékeiket, például fényképeket készítettek a kiállításról vagy beszélgettek a barátaikkal. A felnőtt látogatók többsége ugyanakkor úgy vélte, hogy a mobiltelefon használata egy múzeumban nem helyes, még akkor sem, ha külön jelek bátorították őket a használatra, hogy annak révén többet tudhassanak meg a kiállításról. Néhányan figyelmen kívül hagyták a jelet, őket jobban befolyásolták a mobiltelefon-használatról vallott meglévő nézeteik. De az is többször előfordult, hogy a jelet éppen tiltó üzenetként értelmezték. A vizsgálat végkövetkeztetése szerint a fiatalabb generációk jobb célcsoportjai lehetnek az informális tanulásnak, mivel ők már úgy nőnek fel, hogy ezek a kommunikációs technológiák integrálódtak a mindennapjaikba, és kevésbé befolyásolják őket a technológia használatára vonatkozó társadalmi szokások.

Ling, Rich

Bizalom, kohézió és közösségi hálózatok: a kvázi-jogsértő fényképek esete tizenévesek egy kortárs csoportjában

Rich Ling a Telenor oslói kutatóintézetének szociológusa, valamint a Michigani Egyetem tanára. Előadásában azt mutatja be, hogyan működik a bizalom és a csoportkohézió tizenévesek között a fényképek készítése és megosztása terén. Önkéntes csoportokban a belső csoportkohézió alapja a tagok közti bizalom, illetve a csoport titkainak és elveinek megőrzésére és védelmére mutatott hajlandóság. A társadalmi kohézió olyan csoportfolyamat, amely a csoportból származó speciális – a csoport identitását meghatározó – belső ismeretek birtoklása révén valósítja meg a társadalmi élet szabályozását. Ebből a szempontból például egy fénykép készítése csoportos rituálé, és mint minden rituálé, a csoportkohézió forrása.

A elemzések alapját kommunikációs naplókából és csoportos interjúkból származó adatok szolgáltatták. A bemutatandó anyag olyan tizenéves fiúkat állít a középpontba, akik gyakran jártak együtt hódesházni. A naplók anyaga lehetővé teszi, hogy megértsük a csoport belső szerkezetét, míg a kvázi-jogsértő csoportos fényképek publikálására vonatkozó értékelő anyag megvilágítja, hogyan működött a csoporttagok saját „helyi etikai” érzéküket. Az elemzés megmutatta, hogy a fényképek segítettek kijelölni a csoport határait, amennyiben csak néhány fényképet publikáltak, illetve a publikálást a megbízható közönségre korlátozták.

Lovász László

A nagy hálózatok a matematikus szemével

Lovász László az MTA rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Matematikai Intézetének egyetemi tanára, többek között Wolf-díjas és Széchenyi-nagydíjas. Előadásában arról a felismerésről beszél, amely szerint világunk legizgalmasabb szerkezetei és jelenségei közül számos leírható nagy hálózatként. Az internet bizonyára az elsőszerű példa, ahol már maga az internet további különféle hálózatok modelljéül szolgál (a fizikai Internet, a hiperkapcsolatok hálózata stb.). A különféle közösségi hálózatokat – amelyek közül számosat az internet hívott életre, avagy támogatja őket – szociológusok, történészek, járványkutatók, közgazdászok vizsgálják. Más hatalmas hálózatok bukkantak fel a biológiában (az ökológiai hálózatoktól az agyig), a fizikában, a mérnöki tudományokban stb.

Ezek a hálózatok – vagy ahogy gyakran nevezik őket: gráfok – izgalmas kihívást jelentő problémák elé állítják a matematikust. Míg a klasszikus gráfelméletben ismerjük (vagy ismertnek vesszük) a hálózat egészét a csúcsok és az őket összekötő élek pontos listájával, addig a nagy hálózatok sohasem teljesen ismertek, gyakran nem is teljesen definiáltak. Ezért csupán részleges információkkal rendelkezhetünk róluk helyi mintavételek, illetve bizonyos átfogó folyamatok vizsgálata révén. Az egyik megközelítési lehetőség az ilyen hálózatok kutatásában kompakt megközelítő leírásokat találni rájuk. Ez pedig ahhoz a fontos, és csak részben megoldott problémához vezet, hogy miként lehetne definiálni matematikailag, mikor tekinthető két nagy hálózat hasonlóknak.

Lugano, Giuseppe

A gazdasági és társadalmi fejlődés közös nevezőre hozása: a virtuális fizetőeszközök szerepe a mobil közösségi alkalmazásokban

Giuseppe Lugano, a Jyväskylä-i Egyetem kognitív tudományi doktorandusza arra hívja fel a figyelmet, hogy az infokommunikációs technológiák (IKT) kontextusában a társadalmi fejlődés gyakran csak a gazdasági növekedésre irányuló stratégiák mellékhatásaként jelenik meg. Egy fenntartható társadalom megvalósításának érdekében azonban közös nevezőre kellene hozni a társadalmi és a gazdasági dimenziókat az IKT-tervezés interdiszciplináris megközelítése révén. Ennek során egyaránt figyelembe kell venni a mobilpiaci, illetve közösségi trendeket: többek között a hagyományos mobil szolgáltatások által generált jövedelmek csökkenését; a működő web 2.0-s üzleti modellek hiányát; az egyéni identitások növekvő fragmentálódását, illetve a társadalom individualizálódását; valamint a környezetbarátság felértékelődését a fogyasztók értékrendjében. Mindezekre tekintettel az előadó a mobilüzlet egy olyan megközelítését ajánlja, amely a társadalmi tőke fogalmára épít. Pontosabban: marketing és fogyasztói vizsgálatok elvégzése helyett azt a megközelítést ajánlja, hogy értékeljük a mobil közösségi hálózatok gazdasági potenciálját. Ez a fogalom összefügg az egyéni társadalmi tőkével, ami nem más, mint a közösségi hálózatban található források elérése és használata. Egy magasabb szinten ez a tőke alkalmazható lenne a kollektív társadalmi tőke felbecsülésére, és kiegészíthetné a GNP-t mint a fejlődés mutatóját egy információs társadalom esetében.

Maradi István

Közösségépítő hálózatok három képernyőn: az átmenetek története

Maradi István a Magyar Telekom információs rendszerekért felelős vezérigazgató-helyettese, a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskolájának hallgatója. Előadásában elsőként arról beszél, hogy tanulmányok bizonyítják: azok a tulajdonosok, akik tévékészülékkel (egyes számú képernyő) rendelkeznek, szociális kapcsolatok oldaláról rosszabb helyzetben vannak, mint akiknek nincs tévéjük odahaza. Bár sokan azt gondolják, hogy a tévé „társas eszköz”, ezzel szemben inkább elmagányosít, mint közösséget fejleszt. A hálózatba kapcsolt számítógépek (kettes számú képernyő) megjelenése egyértelmű lökést adott a közösségi portáloknak, jelentősen emelve az egyének lehetőségét arra, hogy kapcsolatokat építsenek, vagy hogy hozzájuk kapcsolódjanak. A mobil hálózatok (három számú képernyő) több, mint két évtizede üzemelnek, de a „mindenütt internet” fogalma csak a közelmúlt terméke. A mai hálózatba kapcsolt digitális mobil médiaeszközök (vajon hideg vagy forró médiatermékek?) termékeny talajnak bizonyultak a szociális kapcsolatok fejlesztéséhez. Mióta a tévé digitális és interaktív irányban fejlődik, a három képernyő szerepe a szociális kapcsolatok alakításában kiegyenlítődni látszik.

Az előadás végigköveti a három képernyő fejlődési lépcsőit a szociális kapcsolatok oldaláról. Valós közösségiportál-tapasztalatok (iwiw) alapján megvizsgálja a mobil irányba való fejlődés mozgatórugóit, segítőit és akadályozóit, a PC képernyőtől a mobilig majd vissza a tévé képernyőjére.

Molnár László

Tudás alapú társadalom mint a megfigyelés társadalma? A biztonsági és térfigyelő kamerák magyarországi fejlődéséről

Molnár László, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Innovációmenedzsment és Technikatörténet Tanszékének nyugalmazott tanára előadásában az *Urbaneye* projekt néhány magyarországi kutatási eredményét mutatja be. A kutatás kiindulópontja az volt, hogy demokratikus társadalmakban az emberek megfigyelésének jogosultságát az érintett polgárok előtt igazolni kell, és el kell velük fogadtatni. A kamerás megfigyelés célja a bűnmegelőzés és bűnüldözés, a bűnözés kockázatkezelésének eszköze. De maga is kockázatot jelent, a magánszféra megsértésének kockázatát. Ezért csak akkor fogadtatható el a társadalommal ez a gyakorlat, ha meggyőződik arról, hogy a kamerás megfigyelés által ígért biztonságért feláldozhatja magánszférájának egy részét.

A kutatás főbb magyarországi eredményei: 1. A biztonsági kamerák kezelőire a legjellemzőbb a titkolózás. 2. Általános gyakorlat, hogy az adatvédelmi törvényt nem tartják be. (Rejtett kamerák használata, a megfelelő figyelmeztetés, a regisztráció hiánya stb.) 3. A biztonsági és térfigyelő kamerák használatára vonatkozó specifikus törvény hiánya. 4. Az érintett polgárok hozzáállása alapján pozitív, de ellentmondásos.

Pachler, Norbert – Cook, John

Mobil-, informális és egész életen át tartó tanulás az Egyesült Királyság stratégiájában

Norbert Pachler a neveléstudomány tanára és a Londoni Egyetem Neveléstudományi Intézetében működő Centre for Excellence in Work-based Learning for Education Professionals társigazgatója, John Cook pedig az e-learning szakértője a Londoni Metropolitan Egyetemen. Úgy gondolják, hogy az alapján, ami az elmúlt húsz évben az Egyesült Királyságban zajlott, akár a hiperaktív neveléspolitikai területének is nevezhetnénk. A technológia szerepéhez jutása, különösen az oktatásban való hasznosulása sem képez kivételt ez alól. Szemben más európai országokkal, az Egyesült Királyság oktatási szektora nemcsak olyan hivatásos szervezetekből áll, amelyek a nevelési szakembereknek önszorgó támogatást nyújtanak, hanem számos úgynevezett kvázi-kormányzati szervezetből is. Az előadók elemzik és kritizálják a központi kormányzati politikát és annak gyakorlati alkalmazását, különös tekintettel a mobiltanulásra a tágabb e-tanulási stratégia kontextusában. Megvizsgálják az informális és mobiltanulásra vonatkozó kormányzati fogalomalkotást, értékelik annak megfelelőségét, és bemutatják a mobil eszközök ezen keretek közötti szerepét és lehetőségeit a tanulásban.

Palló Gábor

Döntési dilemmák: A mobil telefon egészségi kockázatai

Palló Gábor tudománytörténész, tudományfilozófus, az MTA Filozófiai Kutatóintézetének igazgatóhelyettese, valamint az MTA Tudományszervezési Kutatóintézet tudományos tanácsadója. Előadásában abból indul ki, hogy az etikai probléma azon a ponton merül fel a mobiltelefon egészségi hatásával kapcsolatban, amelyen a tudomány lehetőségei véget érnek. Komolyan vehető tudományos eredmények utalnak arra, hogy a mobiltelefon használatakor nincs egészségügyi kockázat, ámde léteznek olyan szakmai állítások is, amelyek szerint igen is vannak. Részint különféle kellemetlen tünetekről vitatkoznak (alvási nehézségek, fejfájás stb.), részint pedig daganatos megbetegedésekről. A kérdés végül is az, kell-e korlátozni, esetleg tiltani a mobilok használatát vagy nem. A korlátozás elmulasztása is döntés. Ámde hogyan döntsön a hatóság? Mire támaszkodhat? Az előadás fő állítása az, hogy a döntést etikai elvek befolyásolják. Az utilitárius etika keretein belül szokás bizonyos ökölszabályokat alkalmazni. Ezek némelyikét, például a minimax szabályt, szinte automatikusan használják. Az elővigyázatosság szabálya viszonylag új, és konkrétabb, mint a minimax szabály, jobban megfelel a politikai döntés igényeinek. Receptet azonban ez sem ad. A poszt-normál tudomány alaphelyzetének megfelelően, azaz a bizonytalanság körülményei között az érdekelt felek közötti viták, alkuk, kompromisszumok alakítják ki a végző döntést. A meggyőzés során az etikai érvek fontos szerepet tölthetnek be.

Pellegrino, Giuseppina

Az elektronikus test a széttöredezés és az összesűrűsödés között: a többretűség etikájának jelei után kutatva

Giuseppina Pellegrino a Kalábriai Egyetem Politikatudományi Karán a társadalmi kommunikáció tanára. Előadásának kiindulópontja, hogy a szociotechnikai környezet egyik új frontja a testrepresentációk és testi identitások disszeminációja a legkülönfélébb kontextusok-

ban. A marketing adatbázisoktól az online avatárokig számos trend és jelenség visszavezethető a testnek anyagi és nem anyagi identitásként való transzformációjára és bevonására. Ezért aztán a kommunikációs szokások és mintázatok az elektronikus környezetben felbukkanó testi reprezentációkra a viselkedés új formáinak kiindulópontjaként tekintenek.

Ha az etika a helyes viselkedést meghatározó eljárások és kijelentések sora, hogyan szólhat bele ezekbe az elektronikus test? Miként vonódnak be az etikailag megfelelő körülírásába a szociotechnikai eszközök? Az előadó a széttöredezés (osztódás) és összesűrűsödés (telítődés) fogalmaiból kiindulva arra keresi a választ, hogyan húzódik meg a cselekvő személyek és viselkedésük mélyén a szociotechnikai referenciák láthatatlan hálózata, amely elválaszthatatlanná teszi az etikát és az erkölcsi ítéletet a társadalmi és a technikai közötti folytonosságtól, ami egyúttal visszafordíthatatlan többrétűséget is jelent.

Pöschl, Sandra – Döring, Nicola:

Az elérhetőség kezelése – a kölcsönös társas függés szerepének vizsgálata

Sandra Pöschl és Nicola Döring az ilmenauai Műszaki Egyetem Média- és Kommunikációtudományi Intézetének kutatói. Előadásukban azzal foglalkoznak, hogy a mobilkommunikációs eszközök életünk részévé válása a „bármikor, bárhol kommunikáció” jelenségéhez vezetett. A mobil elérhetőség azonban a társas perspektívából tekintve az elérhetőség dilemmájához vezetett. Egyfelől elvárjuk a többi embertől, hogy legyen mindig és mindenhol elérhető a mobilján keresztül, mi magunk ugyanakkor nem akarunk állandóan elérhetőek lenni.

Az előadók a jelenség kezelésére egy szociálpszichológiai modellt állítottak fel, amelyet laboratóriumi kísérletnek is alávetettek. A modell a kölcsönös társas függés elméletére épül, ezt a személyiség típusokkal mint befolyásoló tényezővel egészítették ki. A kísérlet során az alanyokat olyan szituációba helyezték, amelyben felmerült az elérhetőség dilemmája: vagy őket hívták nem megfelelő helyzetben, vagy tanúi voltak a kísérlet vezetőjéhez befutó kellemtelen hívásnak. Az előadás bemutatja a kísérlet részletes eredményeit is.

Reading, Anna

Játékos Panopticon? Etika és kódolt én a közösségépítő honlapokon

Anna Reading, aki a kultúratudomány tanára a Londoni South Bank Egyetemen, úgy látja, hogy az egyszerre mobil és társas személyes kommunikációs technológiák fejlődése felszámolja az olyan hagyományos bináris oppozíciókat, mint magán és nyilvános, egyéni és társas, virtuális és valóságos. Ez szükségessé teszi egyfelől a medializált kapcsolatok etikájának újraértékelését, másfelől új viselkedési szabályok kifejlesztését a társas hálókba ágyazott én számára. Az előadó ezen szabályokat olyan hálózati közösségépítő oldalak használati szokásaira vonatkoztatva vizsgálja, mint amilyen például a Facebook. Ezek lehetőséget adnak az én megjelenítésére és a többi felhasználóval közös felépítésére. Az előadás Foucault-nak a *Panopticon* és az én technológiai fölött gyakorolt kritikáját szembesíti a Facebook etikájával, azt kutatva, milyen mértékig élnek a férfiak és a nők mobil-identitásuk nyilvános, az emlékezet és a játék révén történő én-konstrukciójának lehetőségével.

Ritter, Waltraut

Kergemarhakór és közösségépítő hálózatok: információetika az internet-társadalomban

Waltraut Ritter, a Hong Kong-i Knowledge Enterprises kutatási igazgatója előadásában az információetikát az információtudományon és tudásmenedzsmenten belüli olyan területként mutatja be, amelynek feladata a digitális technológia és az internet fejlődése és használata által felvetett problémák kezelése. Az információ és a kommunikáció területén az internetes közösségi hálózatokban és vitafórumokon egyre gyakoribbak a problematikus gyakorlatok a félrevezető vagy téves információtól a rágalmazásig.

A medializált kapcsolatok etikai folyamányai; a pletyka és a társadalmi kohézió a virtuális együttműködésekben és közösségekben; a szervezetek vagy hálózatok tagjaiként létező személyek online és offline identitásának megismerése; a magánszféra, a megtevesztés és a titoktartás kérdései az online hálózatokon, a blogok és a konverzációs marketing közötti határ elmosódása – mindezek a témák rendelkeznek etikai dimenzióval, ami kihatással van a tudásmenedzserek munkájára. Az előadás az információetika különböző aspektusait tárgyalja az egyik legfejlettebb Internet-társadalommal rendelkező ország, Dél-Korea esetében, ahol az online tiltakozások az amerikai marhahús behozatala ellen váratlan társadalmi és politikai következményekkel jártak.

Röttgers, Kurt

A pornografikus fordulat, avagy a tisztesség elvesztése

Kurt Röttgers, a Hageni Távegyetem filozófiaprofesszora előadásában a lélek fogalmának feltalálását a saját testét visszataszítónak érzékelő Szókratész elégedetlenségére vezeti vissza. A halandó testtel szemben megszülető halhatatlan lélek hozzáférhetetlen a többi ember számára, s azon túl, hogy Szókratész azt hiheti, a visszataszító testtel nem ér véget mindaz, ami ő, nem különösebben használható semmire. A szókratészi, teljességgel magánjellegű lélek definíciója szerint társadalomellenes. A modernitásban aztán már kimondottan betolakodásnak minősül, ha valaki megpróbál belépni a másik ember belső világába. Ez ellen véd a test, a ruhák, az álarcok, amelyeket viselünk. A magánszféra, különösen a belső magánszféra védelme alapvető emberi jog. Mindez megváltozik a posztmodern korban, amelyben élünk, amikor mindenki minden részletében meg van figyelve – nemcsak a testmozgások a biztonsági kamerák által, hanem a lélek minden rezzenése is, a motivációk, a vágyak, a legtitkosabb ambíciók is rögzítődnek és hatalmas adatállományokba mentve tárolódnak pl. a vásárlói kártyák, a hitelkártyás foglалások, a telefonos kapcsolatfelvételek révén.

Mindezen folyamatok mögött az *átláthatóság* ideológiája húzódik meg. Az ideológia-kritikusok azt remélték, hogy az *átláthatóság* biztosítja a felmérhetetlen és végtelen belső világgal rendelkező egyének közötti bizalmat. Ám ennek épp az ellenkezője az igaz: a bizalom nem más, mint kockázat, amelyet éppen azért kell vállalni, mert az átláthatóság sohasem érhető el, s épp ez a társadalom alapja. A totális átláthatóság a tisztesség elvesztésével egyenlő, s a mindent-megmutatás kora egyszersmind a lélek végét is jelenti.

Sándor Klára

A hálózatiság csapdájában

Sándor Klára nyelvész, országgyűlési képviselő, a szegedi egyetem Könyvtár és Információtudományi Tanszékének helyettes vezetője. Előadásának kiindulópontja az a meglehetősen sötét kép, ahogyan Manuel Castells festi le a liberális demokráciák politikai reprezentációjának jelenlegi, átalakulóban lévő helyzetét. Az ipari társadalomban kialakult intézményrendszer nem képes megbirkózni feladataival, a kialakuló új, hálózott társadalmi struktúra egyelőre a liberális demokrácia elveinek, módszereinek, intézményeinek diszfunkcionalitását okozza. Politikai programok helyett jellemgyilkosság, ideológiák közötti választás helyett személyekre fókuszáló PR, értelmes viták helyett botránypolitizálás zajlik.

Az előadó azt vizsgálja, mégis milyen demokratikus struktúrák lesznek életképesek a hálózott társadalomban, illetve hogyan kerülhetjük el azokat a diszfunkciókat, amelyek ma a liberális demokráciákat jellemzik? Úgy véli, Barabási Albert-László elméleti modelljére támaszkodva modellezhetjük, milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy életképes társadalomnak. Azt, hogy a modell és a jelenlegi valóság hogyan viszonyul egymáshoz, a jelenlegi magyar politikai élet leírásával illusztrálja. Végül pedig azt a kérdést is felteszi: alapvetően új helyzet áll-e elő azzal, hogy ipari társadalmaink hálózott társadalmakká alakulnak át, vagy hasonlóan ahhoz, ami a kommunikációban megfigyelhető, a technika fejlődése egy régi, természetes világba visz vissza: az evolúciós szerveződési rétegek csoportorganizmus szintjére?

Schneider, Ulrich Johannes

Ellentudás. Foucault frissítése a mobil kommunikáció korában

Ulrich Johannes Schneider a lipcsei Egyetemi Könyvtár igazgatója és a Lipcsei Egyetem Kultúrtudományi Intézetének filozófiaprofesszora. Előadásának középpontjába az „ellentudomány” vagy „ellentudás” fogalmát állítja, amelyet Michel Foucault vázolt fel, amikor a tudás struktúráit kutatta. Késői műveinek fényében az ellentudás fogalma magában foglalja a nonkonformitás morális értékeit, illetve a saját élet műalkotássá formálásának etikai normáját is. Ötvözve a két megközelítést feltehetjük a kérdést, vajon létezik-e egyénileg létrehozott tudás, amely a szó igazi értelmében az, nem pusztán magánjellegű információ.

Úgy tűnik, hogy az internet, a Wikipedia és a Wikisource használata olyan tudást hoz létre, amely standardizált, ugyanakkor magán viseli az ellentudás jegyeit is, amennyiben a bevett igazságok kánonján kívül eső. Ezen túlmenően létezik a mobil kommunikációs eszközöket használó mobil szerzők által felhalmozott információra épülő „szelidítetlen tudás” („wild knowledge”) is. Mellékes és esetleges tudást állítanak elő, illetve továbbítanak a telefonok és a közösségi hálózatok különböző formái a szövegtől a képen át a filmig. Ha szükségesnek tartjuk, hogy egy ellentudás révén kirajzolódjanak kultúránk beépített cenzúrázási mechanizmusai, az internet lehet-e az a hely, ahol ez létrejöhet? Szükség van-e egy olyan etikára, amely az ellentudásra vonatkozik, s megvédi a szerzők és az érintett személyek jogait?

Simon-Székely Attila

A valós és virtuális humán identitás

Simon-Székely Attila a Marosvásárhelyen működő Interdiszciplináris Kutatások Alapítványa, valamint a Bethlen Alapítvány munkatársa. Előadásában a „tudat tudományával” foglalkozik, amely szerinte 1996-ban az egyesült államokbeli Tucsonban, az első interdiszciplináris „Tudat Konferencián” alakult ki. Ez a tudományág számos részdiszciplínát foglal magába, viszont nem tartalmaz egyetlen olyan pszichológiai vagy filozófiai tudományt sem, amely sajátosan és kizárólag a tudattal foglalkozik.

Ez a szerep a tudat-biopszichológiának jut, mely az elme és pszichikum fogalmától különböző tudatfogalmat használ. E tudományág az adott pillanatban az agyban lévő kvantumholografikus virtualitásban reprodukált realitás kutatására összpontosít. Ez utóbbi eredményezi a humán identitás lényegét. Ami az interdiszciplinaritását illeti, a következő főbb diszciplínák megfelelően alkalmazott részeiből áll: kognitív filozófia, biológiai pszichológia, kognitív pszichológia és kvantumelmélet. A tudat, az öntudat és a tudatosítás általános fogalmai új, a szokásostól eltérő értelmet nyernek. A legfontosabb fogalom a virtuális-reális holografikus tudat-rendszer (VRHTR), amelynek révén a mesterséges intelligencia (MI) is új tudományos szemszögből közelíthető meg.

Sugiyama, Satomi

Mobiltechnológiák és kommunikációetika a különböző kulturális háttérrel rendelkező egyetemi hallgatók körében

Satomi Sugiyama, a svájci Franklin College adjunktusa előadásában azzal a már sokak által vizsgálták jelenséggel foglalkozik, hogy a mobiltechnológiák átalakítják a különböző társas helyzeteket, amelyekben az emberek egymással kapcsolatba kerülnek. Másokhoz hasonlóan úgy véli, hogy a társas helyzetek egyre kevésbé egyértelműen meghatározottak a korábban megalapozott normatív viselkedés által.

Az előadás a kommunikációetika néhány kulcsfontosságú sajátosságát veszi szemügyre a mobiltechnológiák és az interperszonális kommunikáció viszonylatában. A különböző kulturális háttérrel rendelkező egyetemi hallgatókkal készített interjúkból származó adatokra támaszkodva arra törekszik, hogy felvázolja azokat az etikai problémákat, amelyeket a mobiltechnológiák vezettek be az interperszonális kommunikációba a különböző kulturális kontextusokban.

Szécsi Gábor

Elektronikus média és a politikai kommunikáció stílusváltása

Szécsi Gábor a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa. Előadásában abból indul ki, hogy az elektronikus médiumok korában megszülető új virtuális társadalmi térben az egymással versengő helyi közösségek jelentőségének növekedését a hagyományos társadalmi és politikai intézmények befolyásának jelentős csökkenése kíséri. Az elektronikus kommunikációs technológiák használatával teremtett kommunikációs szituációk erős érzelmi kötődéseket váltanak ki bennünk e helyi kommunikációs közösségek iránt, amelyeket társadalmi és politikai korlátozások nélkül, tudatosan válasz-

tunk ki magunknak a lehetséges közösségi formák közül. E folyamat eredményeként az államilag strukturált és területileg korlátozott nyilvánosság helyébe olyan, territoriálisan le nem határolt, hálózott kommunikációs terek lépnek, amelyekben alapvetően változik meg az általunk választott kommunikációs közösség és az állam hagyományos politikai intézményei közötti viszonyról alkotott fogalmunk is.

Az előadás arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy az elektronikus technológiák használatához köthető új, többcsatornás kommunikációs szituációk jelentős hatást gyakorolnak a politikusokra, akiknek egy időben számos különböző típusú emberhez kell eljuttatniuk az üzeneteiket. A többcsatornás elektronikus kommunikáció átalakítja a politikai kommunikáció stílusát és tartalmi elemeit, ezáltal megváltoztatja a politikai kommunikációval kapcsolatos elvárásainkat és értelmezési stratégiáinkat is.

Szekfű Balázs László

Közvetlen demokrácia online: első lépések a globális demokratikus kormányzás felé

Szekfű Balázs, a Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció Doktori Iskola hallgatója előadásában arra keresi a választ: hogyan alakítja át a politikai gondolkodást a technológia Magyarországon? Megfeleltethető-e az internetes információfogyasztás a kifinomultabb politikai ízlésvilágnak, és jelenthet-e az internet reális média-alternatívát a pártoknak a hagyományos médiában zajló versengésével szemben?

Az internetes kommunikációs technológiák lehetőséget adnak arra, hogy a hagyományos *párt* és a *párt szavazója* megkülönböztetés meghaladható legyen. Bevált internetes eszközök segítségével alkothatunk egy olyan politikai mechanizmust, amely összeköt embereket emberekkel, ügyeket ügyekkel, és közösséget teremt ügyek mentén. A megoldás egy online platform, amely a politika iránt érdeklődő, pártok irányába el nem kötelezett emberek közösségeire épül, egy olyan rendszer, amely nemcsak a megbeszélés, hanem a politikai akciók eszközét adja. Az individualizálódás az internettel felgyorsult, de az internet révén a közösségképződés is új lendületet kap, újra nő a társadalmi tőke. A politika ugyanúgy kattintásnyira van, mint egy vásárlás, egy márka, egy útvonal, egy szolgáltatás kiválasztása.

Szvetelszky Zsuzsanna

Pletykák és hálózatok: „három lépés közelség”

Szvetelszky Zsuzsanna, a Pécsi Tudományegyetem szociálpszichológiai programjának doktorandusza előadásában a pletykatudatással foglalkozik, amely iránt az elmúlt szűk évtizedben világszerte megnőtt az érdeklődés. Szociológiai, szociálpszichológiai, hálózatelméleti és pszichológiai elemzések igyekeznek feltárni az emberiség ezen egyetemes és tömeges kommunikációs jelenségének attribútumait, rendszerjellemezőit. A pletyka tudományos meghatározásának segítségével hálózat kutatási eredmények születnek, az eddig kevésbé hangsúlyozott aspektusok figyelembevételével.

A tanulmány azt a vizsgálatot mutatja be, amelyben kérdőíves módszertan segítségével valós és virtuális (webkettes) közösségek tagjait kérdezték személyes tények terjedésének struktúrájáról. Az eredmények azt mutatták, hogy – a „kisvilág”-terminológia alkalmazásával – a pletyka csak három lépésben terjed és marad szinkronban a közösségi képzetekkel, hierarchiákkal. A harmadik lépés után drasztikus a változás: az a fázisátmenetként jellemezhető folyamat figyelhető meg, amelyben a pletyka elindul a hírré, közhellyé stb. válás útján. Az

antropológia szerint a pletyka definiálja a csoportot: ezt alátámasztja és kiegészíti a kutatás eredménye – az egyes információk terjedései finoman rajzolják ki a pletykák hálózatát. A „három lépés távolság” az a közelség, ahol még személyes (akár közvetett) visszacsatolást kapunk csoporttagjainktól, s ez a kontroll, valamint a becslések, jóslások lehetőségét biztosítja számunkra.

Todrys, Katherine – Mechael, Patricia

A korlátozott forrásokkal rendelkező helyszíneken folyó távgyógyászat nemzetközi etikája

Katherine Todrys és Patricia Mechael a Columbia Egyetemen működő Millennium Falvak Projekt munkatársai. A program Afrika különböző részein tizennégy faluban végzi a kutatások által bizonyítottan bevált gyakorlatok bevezetését a közösségek körében a földművelés, egészségügy, vízügy, a nemek közti egyenlőség és az oktatás terén. Azokban a falvakban, ahol a program működik, az egészségügyi szakemberek a közösségek egészségügyi munkásaival együtt gondoskodnak az orvosi ellátásról. A Sony Ericssonnal együttműködve a program a mobiltelefonos technológiát is beépíti a rendszerbe az egészségügyi szolgáltatások javítása érdekében.

A mobiltelefonok útján történő közvetlen vagy ügyfélközponton keresztüli betegkezelés, illetve tanácsadás fontos etikai és megbízhatósági kérdéseket vet fel. Az előadók vizsgálat tárgyává teszik a távgyógyászat és távtanácsadás jogi vonatkozásait, valamint a távoli betegek fizikai vizsgálat nélküli diagnosztizálásának és kezelési tanácsokkal való ellátásának gyakorlatát. Rámutatnak ezen eljárások etikai és jogi határait, s kitérnek arra a felelősségre is, ami mindebből az utógondozásra, a hozzátartozók és a beteg beleegyezésére, illetve a titoktartásra nézve következik.

Treré, Emiliano

Magánszféra és Facebook

Emiliano Treré, az Udinei Egyetem multimediális kommunikációval foglalkozó doktorandusz hallgatója szerint a web 2.0 egyik legjellegzetesebb jelensége a közösségépítő webhelyek elterjedése, amilyenek a MySpace, az Orkut, a Cyworld, a Friendster stb. Ezek az oldalak felhasználók millióit nyugtázták le, s sokak számára már az életük és a mindennapjaik szerves részét képezik. Az előadás a magánszférával kapcsolatos problémákat és azok következményeit elemzi az egyik legnépszerűbb ilyen oldal, a Facebook esetében. A rendszer három problematikus elemét előtérbe helyezve az előadó megjegyzéseket fűz a barátság megváltozott szerepéhez, a magánszféra újraértelmezéséhez, illetve az ellenállás új formáihoz, amelyeket a felhasználók fejlesztettek ki a szolgáltatás üzemeltetőivel szemben. Érdekes megemlíteni, hogy utóbbiak egy része éppen azokkal az eszközökkel él, amelyeket maguk az üzemeltetők bocsátottak rendelkezésre, és hogy ugyanazok az eszközök, amelyek a közösségi felületen a közösségi érzés fenntartására jöttek létre, a webhely üzemeltetőinek kritizálására is alkalmasak.

Ureta, Sebastian – Muñoz, Wilson

Kiborg identitások megalkotása: a személyes identitás és a mobiltelefonok ontológiai párosa a santiagoói tizenévesek körében

Sebastian Ureta és Wilson Muñoz, a chilei Katolikus Egyetem Szociológiai Intézetének kutatói előadásukban arról beszélnek, hogy hazájuk számos felmérés szerint egyike a legnagyobb mobiltechnológia penetrációval bíró latin-amerikai országoknak. Az előadás egy Santiago városában folytatott etnográfiai kutatási projektre támaszkodik, amely a 15–16 éves fiatalokra koncentrált. Célja a személyes identitás megalkotása, illetve a mobiltelefonhasználat és birtoklás különféle gyakorlatai közti összefüggések felderítése az adott csoport tagjainak körében. Ennek érdekében az előadás előbb összefoglalja az identitáselmélet és a technológia közötti kapcsolatokat egy cselekvőhálózat-elméletre támaszkodva, majd három esettanulmányt mutat be, amelyben a mobiltechnológiát használó tizenéves fiúkat és lányokat az identitásképzés folyamataival összefüggésben vizsgálták. A végkövetkeztetés szerint a mai Santiagóban a tizenévesek identitása és a mobiltelefonok nem egyszerűen közeli kapcsolatban állnak egymással, hanem együttesen hívják életre azt, amit *kiborg identitásnak* neveznek.

Vermeir, Lotte

Bármikor, bárhol: a mobiltelefonunkhoz fűződő ambivalens viszonyunk

Lotte Vermeir a Brüsszeli Szabadegyetem Média, Információ és Telekommunikáció Kutatócsoportjának tagja. Előadásában abból indul ki, hogy a mobiltelefon azon technológiák közé tartozik, amelyeket rendkívül gyorsan elfogadtunk. Míg azonban az első időkben a „bármikor, bárhol” egysoros reklámként működött, ma már számos szerző megkérdőjelezi, vajon az állandó elérhetőség egyértelműen pozitív jelenség-e? A mobiltelefon és a szakmai, illetve magánélet közötti határok elmosódása régóta kutatás tárgya, ezúttal azonban az egyénnek a saját társas hálózata számára való elérhetősége áll a középpontban. Létezik-e társadalmi nyomás a család, a barátok és más partnerek részéről az állandó elérhetőség tekintetében, és ha igen, hogyan élik meg ezt az emberek? Hogyan lehet együttélni ezzel az elvárással, s szükség van-e esetleg valamiféle technikai megoldásra?

Az előadó a releváns elméleti területeket, amilyenek *a megfigyelés, a fogyasztói ellenállás*, valamint *a nyilvános és a magánszféra*, éppúgy tárgyalja, mint az állandó elérhetőséggel kapcsolatos elvárásokról létező, korlátozott számú kutatási eredményt. Saját empirikus kutatásában mélyinterjúkat készített olyan emberekkel, akiknek nincs mobiltelefonjuk, olyanokkal, akik hat hónapnál nem régebben használtak először mobilt, és olyanokkal, akik már több, mint két éve rendelkeztek készülékkel. A végkövetkeztetés szerint a társadalmi nyomás létezik, a felhasználók pedig három csoportba sorolhatók: *soha, sehol (hacsak...)*; *néha, néhol*; illetve *bármikor, bárhol*.

Vincent, Jane

Mobiltelefonok és gyerekek az Egyesült Királyságban. Egy 11–16 éves gyerekcsoport változó társas gyakorlatai 2004 és 2007 között

Jane Vincent, a Surrey-i Egyetem Digitális Világ Kutatóközpontjának tudományos munkatársa előadásában két általa vezetett kutatás eredményeit vizsgálja, amelyekben össze-

sen több, mint kétszáz, 11–16 éves gyermek vett részt. A kutatás azt vizsgálta, milyen szerepet töltött be a mobiltelefon ezeknek a gyermekeknek a mindennapjaiban, és hogyan illesztették azt össze az általuk használt többi infokommunikációs technológiával. A vizsgálat ideje alatt a mobilhasználók társas gyakorlatainak egy része megváltozott, s különösen érvényes volt ez ezekre a gyerekekre, akik 2007-re megtanulták használni a konvergált szolgáltatásokat annak érdekében, hogy ötvözni tudják kommunikációs repertoárjukat a mobil- és vonalas telefontól a személyi számítógépen át a zenelejátszóig és kameráig.

Vossenkuhl, Wilhelm

Felelőség és felelősség. Új erkölcsi dimenziók a hálón?

Wilhelm Vossenkuhl a Münchener Egyetem professzora, a Münchener Etikai Kutatóközpont alapítója. Előadásában abból indul ki, hogy erkölcsi elvárások érvényesítése döntéseink és cselekedeteink során az igaz ismeretek függvénye. Legalábbis intuitíve világos, hogy bármely morális cselekedet feltételezi a megbízható információt. A moralitás természetéről szóló metaetikai vita folytatása helyett az előadót az érdekli, vajon a Háló képes lesz-e valaha morálisan releváns tudást kínálni. Úgy véli, ez akkor fog bekövetkezni, amikor a Háló képessé válik arra, hogy feleletet adjon a kérdéseinkre. Mostanáig a Háló úgy működik, mint egy enciklopédia, amely a kifejezések legkülönbözőbb fajtáiról közöl információt. Arra viszont nem képes, hogy ötvözze az eltérő területekről származó információkat (például a biológiát az orvostudománnyal) annak érdekében, hogy feleletet adjon a kérdésekre, illetve megoldja a problémákat.

Amint a tudás különböző területei közti hasadékokat sikerül eltüntetni, a Háló egy új morális dimenzióra tesz szert. Képes lesz arra, hogy egészségügyi problémákat oldjon meg, és válaszokat adjon azokra a kérdésekre, amelyek relevánsak az egyéni jólétet illetően. Az új morális dimenzió akkor nyílik meg, ha a Hálón található információ az ismert ontológiai alapelvek mentén rendeződik majd. Ekkor az ismeretek cseréje új dimenzióba lép: a morálisan releváns információkat mindenki számára hozzáférhetővé teszi, ezáltal elősegíti a társadalmi állapotok javítását.

Wallis, Cara

A szabadság technológiai? Mobiltelefonok, ellenállás és megfigyelés a munkahelyen

Cara Wallis, a Dél-Kaliforniai Egyetem (Los Angeles) kommunikáció szakos doktorandusza szerint a mobiltelefont sokszor úgy harangozzák be, mint ami egy olyan új korszakba vezet be bennünket, amely megszabadít a tér és idő szilárd fogalmaitól. Ám a mobiltelefon előnyei legalább annyira függenek a technikai készségektől, mint a bizalom, felelősség és kölcsönös tisztelet etikájától az adott társadalom tagjai között. Hogyan viselkedik a mobiltelefon, ha ezeket a szabályokat megsértik?

Az előadás egy lehetséges választ kínál a fenti kérdésre egy esettanulmány bemutatásán keresztül, amely a falvakból a városba érkező pekingsi munkások és munkaadók mobiltelefon-használatáról szól. Előbbiek mint egy különösen marginalizált társadalmi csoport gyakran szenvednek el kizsákmányoló munkakörülményeket, ami hosszú munkaidőt, minimális vagy semmilyen szünetet és kevés fizetést jelent. Ők lelkesen ragadták meg a mobiltelefon nyújtotta lehetőségeket, hogy felülemelkedjenek korlátozott anyagi körülményeiken, s ily módon tartsák fenn társas kapcsolati hálózataikat. A munkahelyen szintén használják a mobil-

telefont, hogy ezzel valósítsák meg az egyéni és elsődlegesen szimbolikus ellenállás cselekményét, például munka közben használva a telefont a vonatkozó tiltás ellenére. A munkaadók ezzel párhuzamosan arra használják a mobiltelefont, hogy nyomon kövessék, sőt zaklassák alkalmazottaikat, amikor nem dolgoznak. Ellentétben azokkal az esetekkel, amikor a szülők arra használják a mobiltelefont, hogy a szemüket a gyermekükön tartsák, a megfigyelésnek ez a fajtája nem a kölcsönös bizalomra és hatásra épül. Ellenkezőleg: a mobil gyakran olyan eszközzé válik, amely az egyenlőtlen hatalmi viszonyok megerősítésére szolgál. A tízhónapos terepmunka nyomán megfogalmazott következtetések a hatalom és diskurzus foucault-i fogalmainak segítségével próbálják értelmezni a munkások és munkaadók küzdelmét az autonómiáért, a befolyásért és irányításért.